

PAVLA JAZAIRIOVÁ GLOBALIZOVANÁ INDIE

PAVLA JAZAIRIOVÁ
GLOBALIZOVANÁ INDIE

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Pavla Jazairiová

Globalizovaná Indie

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, 170 00 Praha 7
tel.: +420 234 264 401
www.grada.cz
jako svou 8198. publikaci

Fotografie Jiří Hůla

Odpovědný redaktor Milan Pokorný
Sazba a zlom Antonín Plicka
Návrh obálky Martin Hůla
Zpracování obálky Antonín Plicka

Počet stran 288
Vydání 1., 2021

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod a.s.

© Grada Publishing, a.s., 2021
© Pavla Jazairiová, 2021
Cover Photo © Jiří Hůla, 2021

ISBN 978-80-271-4466-2 (ePub)
ISBN 978-80-271-4465-5 (pdf)
ISBN 978-80-271-3149-5 (print)

Obsah

Úvod	7
Indický deník	9
Main Bazar	12
Paloma a Ved	15
Svatba	19
Neklidné Dillí	28
Muž číslo dvě – Amit Shah	32
Hořící vlak	36
Spor o Ajódhju	38
Nepostradatelný	40
Čí je staré Dillí?	42
Muž číslo jedna – Naréndra Módí	46
Džahanara	59
Paloma se hněvá	64
Poslední den v Dillí	68
Džajpur	71
Amber a Man Singh	82
Adžmér	89
Dardah	93
Puškar	106
Bhudž	118
Pamětní desky	128
Sešívané obrazy	140
Bílá poušť	144
Dholavira	148

Mandvi	152
Krišna – jeho život a dílo	162
Dwarka – chrám	172
Podél břehu řeky Gomti	176
U moře	180
Bet Dwarka	184
V autobuse	189
Bráhmanův dům	191
Světelný sloup	195
Bráhman	199
Staré řecké město	202
Džinismus	207
Výstup na horu	211
Výnosy a vláda císaře Ašóky	220
Opět Džúnágadh	226
Ahmadábád	229
Gándhí v ášramu	239
Bombaj – Mumbai	249
Dobrý záliv	256
Elefanta	260
Dharavi	262
Tata zoroastrián	265
Zoroastriáni	268
Kolikrát už v Mumbai?	272
Hadží Ali	275
Mahálakšmí	277
Loučení	280
Epilog	283
O autorech	287

Úvod

Mám ráda Indii! Tuto zemi, vlastně subkontinent, jsem navštívila snad desetkrát, a když to sečtu, v průběhu posledních třiceti let jsem v Indii strávila asi rok a půl svého života, možná víc. Cestovala jsem po celé zemi s přítelem Jiřím, také sama, vždy veřejnou dopravou. Mnohokrát mě zdejší chaos, bída a špína znechutily a vyčerpaly natolik, že jsem bolestně toužila zpět do Evropy, do své civilizace. Přesto jsem se pokaždé do Indie vrátila. Do známých míst i jinam, za lidmi, na kterých mi záleží.

Pamatuji Indii bez aut, kde do školy zdaleka nechodily všechny děti, doma zůstávaly hlavně dívky. Žena zaměstnaná mimo domov byla výjimkou. Indii bez supermarketů, tradiční Indii velkých pouličních trhů, dohodnutých sňatků a náboženských svátků.

Všechno se změnilo.

Asi největší zvrat nastal roku 1995, kdy Indie vstoupila do Světové obchodní organizace (WTO). Otevřela hranice výměně zboží s celým světem.

Nastala doba globalizace.

Indie je po Číně druhou nejlidnatější zemí světa: jedna miliarda čtyři sta milionů obyvatel, rozdělených asi do dvou tisíc různých etnických skupin. Asi sedmdesát procent z nich žije na venkově.

Dnes je v komunikačních technologiích světovou jedničkou a po Číně druhým největším trhem s chytrými telefony i auty. Střední třída zbohatla a nakupuje. Indie se stala zemí s vůbec největším hospodářským růstem a s pátým největším světovým

trhem. Přesto jen nevelká část obyvatel platí daně a patnáct procent je podvyživených.

Co se nezměnilo, to je chaos a obrovské kontrasty.

Indickou cestu jsme tentokrát ukončili začátkem března roku 2020 – tedy těsně předtím, než v důsledku pandemie koronaviru přestala létat letadla.

Byl nejvyšší čas! Také proto, že tentokrát už jsem z Indie byla opravdu unavená.

Indický deník

Do Dillí letíme přes Dubaj. Letadlo plné českých šťastlivců na cestě za plážemi, sluncem, přepychem. Arabové ani islám jim tady nevadí. Smyčka na obrazovce ukazuje muže v dlouhých bílých košilích, červeně károvaných šátcích. Spolu se zahalenými krasavicemi si užívají tradičních pokrmů, ale v drahých restauracích – to vše naše výletníky čeká, spolu s nákupy. Mohou se projet terénními vozy po písku a také si třeba na umělém sněhu zalýžovat. Což už stojí za to!

Čekání na přestup. Ti muži v bílých košilích a károvaných šátcích jsou opravdoví, drží si identitu, mají peníze z ropy a nesou se hrdě. Obrovské svítící interaktivní reklamy, vše moderní, žádoucí. Přátelům v Dillí kupujeme whisky, čokoládu. Prodavač umí pár slov česky, pracuje v turistice. Je to Tunisian a kdo v Tunisku chce trochu slušně žít, musí pracovat v turistice. Ale v Dubaji je to lepší, proto pracuje tady. Usazení pod příjemně chladivou klimatizací sníme domácí svačtinu a pak fotografujeme hromské sochy od místních umělců – obrovský myšák Mickey. Zdalipak je na prodej a za kolik?

Do letadla už nastupují hlavně Indové. Mnozí v Dubaji pracují, většinou jako inženýři, lékaři. Zbohatli a je to na nich vidět. Mnozí jsou tlustí, někteří až oblodně. Doufám, že takového tloušťka neposadí vedle mě.

Konečně Dillí! Máme e-víza. Fronty jsou obrovské, chaotické. Tři hodiny čekání a pak jízda nočním městem do zamluveného hotelu Euro International, Main Bazar – Paharganj. Hodinu se

bezradně motáme tamními uličkami, až jeden už ranní chodec položí svůj náklad a ten zastrčený hotel najde. Euro International – předražená špinavá díra. Noční sluha spí na zemi jako ve všech podobných místech, kde jsme také mohli zakotvit.

Dillí – at' žije Módi, at' žije BJP! ▲

Dillí – my ženy volíme Módiho ▼

Main Bazar

Jedna dlouhá ulice rozmanitých obchodů a turistických restaurací. Zde jsme před léty přistáli v nezměrném údivu z davu, který se bez konce před námi valil spolu s motorikšami, nosiči, vozíky, kravami, lezoucími žebráky, toulavými psy, v prostředí rozkopaných kanálů, hroutících se domů a hromad odpadků. Lze snad do takového proudu vstoupit, splynout s ním? Po měsíci v Indii se nám stejný Main Bazar jevil jako přístav blahobytu a pohody.

V této čtvrti bydlíme pokaždé – kdysi já sama v pokojíku na střeše, odkud jsem viděla ženy, jak vaří, větší prádlo, podomní prodavače na ulici, slyšela jejich volání.

Main Bazar, velká vesnice, jedna z nesčetných, z kterých se skládá staré Dillí. Bylo překvapivé opustit hlavní ulici a nepatrnou uličkou podobnou průchodu zajít do nitra těch propletených domů – otevřené dveře, pohled do místností a dvorků. Košíkáři, hrnčíři, výrobci jogurtů a za tímto labyrintem tržiště v zajetí hovězího dobytka. Prodavači v křížku s kravami zkušenými v krádežích zeleniny. A před výkladní skříní drahé cukrárny mohutný býk fascinovaný tou podívanou. Na ulici se prodávalo teplé mléko, čerstvě smažené koblížky, nakrájené ovoce, ananas, meloun, mango posolené pálivým čili. To vše zmizelo stejně jako dobrá hospoda, kde vařil Čiňan, zatímco syn majitele, jedenáctileté děcko, namísto školy seděl u kasy. Měl tam televizi a celý den se pohupoval ze strany na stranu, jak to dělají uvěznění primáti. Zanikla i dílna, kde na počkání vyrobili teplou pokrývku, vycpanou indickou bavlnou. Tři takové mám doma.

Main Bazar nyní osvětlují barevné neony, neboť elektřiny už je dost, v hospodách pro turisty vaří ještě nedbaleji a alkohol teče proudem.

Náš hotelový pokojík je ještě špinavější než ten před třemi lety. Tehdy byla zima, právě jako teď. Oslabeni nemocí jsme nesnášeli hospodské jídlo. Naše známá Paloma tedy uvařila dobrou polévku, ale jak ji ohřát? Napustila jsem do kýble horkou vodu a nádobu s polévkou do ní postavila.

Večer na nás tenkrát Paloma s Vedem čekali v hospodě na střeše jednoho z hotelů – večer pod hvězdami (pokud jsou ve smogu vidět). Objednali drahé jídlo a také pivo. Paloma říká, že bychom měli bydlet u nich, ale já vím, že byt je maličký.

„Dobrá, ale budete u nás večeřet,“ rozhodla.

Jsem tak ráda, že je opět vidím! Hezká kučeravá Paloma, živé barvy oblečení a velké náušnice. Ved, pobledlý a věčný jako vždy, chce, abychom zašli k velké mešitě, kde lidé protestují proti diskriminaci v zákonu o občanství. „A tady po Main Bazaru projde průvod BJP (to je vládnoucí strana hinduistických nacionalistů) v čele s Amitem Shahem, indickým ministrem vnitra. Předvolební rallye! Doufám, že prohrají!“

Takže kdo je Paloma a kdo je Ved? A jak jsme se poznali?

Paloma a Ved

Psal se rok 2010. Jeli jsme do Badrínáthu, poutního hinduistického místa na úpatí Himálaje. V 7. století tam pobýval hinduistický filozof Ádi Šankara. Tamní chrám je barevný a krásný a lidé, kteří do Badrínáthu váží cestu, si tím výrazně vylepší karmu, tedy naději na šťastné znovuzrození. Ale musí podstoupit tu dlouhou a namáhavou cestu, vyjet z Dillí před úsvitem, místenka je ve vlaku nezbytná. Následují dva nebo tři přestupy na autobus, přeplněné vozy, rvačka při nastupování. Ti úspěšní se budou tísnit a otloukat v zajetí krutých kovových sedátek, ostatní se zas budou hodiny potáčet a padat. Děti pláčou, mnoho lidí zvrací, trvá to až do večera.

Už ve vlaku jsem si všimla půvabné mladé ženy. Dlouhý indický cop, ale džíny – v té době dost nemístné. Cestovala v doprovodu dvou mladíků a celou cestu prospala. U posledního autobusu jsme zjistili, že do Badrínáthu lze dojet už jen v pronajatém džípu, odjeli jsme společně a načatý rozhovor druhý den pokračoval. Tak jsme poznali Palomu, Veda a jeho bratra Adiše.

Paloma a Ved už spolu v té době dlouho žili, překvapivá věc, neboť indické mravy byly dosud velmi přísné a sňatky až na nepatrné výjimky domlouvali rodiče. Paloma a Ved se v Dillí potkali na univerzitě, zjistili, že jsou oba z Asamu, státu na východním

▲ *Dillí – Paloma a Ved*

▼ *Dillí – Paloma a Ved mají svatbu*

konci Indie, s dalšími krajany si pronajali byt a nakonec v něm zůstali sami. Mezitím dostudovali, Paloma nastoupila do práce v nakladatelství Penguin India, sociolog Ved zůstal na univerzitě, Adiš je fotograf.

Tak se naplnilo mé dlouholeté nesplněné přání – spřátelit se v Indii s lidmi, kteří se zajímají o stejné věci jako já.

Vstoupit s Indy do rozhovoru je překvapivě snadné – nejlépe ve vlaku. Dá se mluvit dlouho, sdělit si spoustu věcí, vyměnit adresy. Ale tím to obvykle končí. Další setkání se nekoná, pozvání k návštěvě nepříjde, a pokud ano, rozhovor vážne. Málo se známe, stejné pojmy – smysl existence, soucit, morálka – mají různý význam. Dělí nás už to, že Indové věří v koloběh životů, tedy že se do tohoto strastiplného světa budeme rodit zas a znova, ještě štěstí, že s nadějí v karmu – předurčení. Neboť každý si do jisté míry může další život ovlivnit dobrými skutky.

Ale jaké objektivní dobro v sobě nese pouť do Badrínáthu? Hinduista by nám to vysvětlil.

Kromě kulturních rozdílů jsou tu další překážky.

V Indii se lidé nejčastěji stýkají v rámci rodin, společenských skupin – kast. Přizvat cizího člověka je podivné, nemístné, nežádoucí.

Na jedné horské pouti jsme se seznámili s dvojicí mladých lidí. Byli z menšího města, zajímali jsme je jako cizinci, ale byli součástí zájezdu a téhož dne odjížděli – shodou okolností do stejného místa jako my. „Pojedte s námi!“ nabídli nadšeně. „V autobuse je dost místa!“ Velmi lákavá nabídka, ale souhlasit musel vedoucí zájezdu. „Vy nemáte vlastní dopravu?“ zeptal se udiveně. Co si má myslet o západních turistech, navíc už v pokročilém věku, kteří cestují místní dopravou? „Nechceme se oddělovat od obyčejných

lidí,“ vysvětlila jsem. Cože? Muž byl pohoršen právem. Vždyť jak by dopadl on, příslušník střední třídy, potopen v miliardovém bezedném indickém davu, kdyby se před „obyčejnými lidmi“ nechránil. Nabídka společné cesty pochopitelně padla a opětně jsme se rvali o vstup do přeplněného autobusu.

Požádala jsem Palomu o osobní rozhovor. Tak jsem se dozvěděla, že její otec je známý indický (asamský) spisovatel Arup Kumar Dutta a svým dětem poskytl nezvykle liberální výchovu. Palomě plně důvěřuje. Proto mohla sama odcestovat do Dillí, vystudovat a žít v nemanželském svazku s Vedem, kterého otec zná a velmi si ho váží.

V té době jsme uvažovali o cestě do Asamu, státu, který se právě otevřel zahraničním turistům. Představa, že se tam seznámíme s Palominým otcem a lidmi z jeho okruhu, nás přiměla plán uskutečnit. Cestovali jsme po Asamu, viděli řeku Brahmaputru, navštívili tamní kláštery, a Indie tak dostala nový rozměr.

Mezitím Ved získal stipendium na doktorandské studium v Anglii. Spolu s Palomou cestovali – zajeli i do Česka. A my se vydali znovu do Indie.

Ved, nyní už nositel diplomu, dostal nabídku na místo asistenta v Šanghaji a rozhodli se pro svatbu. To bylo roku 2017.

„Řekla jsi, že na svatbu přijedeš,“ napsala Paloma.

Tak jsme opět jeli do Indie.